

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha
k usnesení vlády
ze dne 25. února 2008 č. 167

SPOJENÉ NÁRODY

**Mezinárodní pakt
o občanských a
politických právech**

**Výbor pro lidská práva
devatenácté zasedání
Ženeva, 9. až 27. července 2007**

**POSOUZENÍ ZPRÁV PŘEDLOŽENÝCH ZÚČASTNĚNÝMI STÁTY
DLE ČLÁNKU 40 PAKTU**

Závěrečná doporučení Výboru pro lidská práva

Česká republika

1. Výbor posoudil druhou periodickou zprávu předloženou Českou republikou (CCPR/C/CZE/2) na své 2464. a 2465. schůzi (CCPR/C/SROV.2464 a 2465), které se konaly 16. a 17. července 2007, a na své 2478. schůzi (CCPR/C/SROV.2480), která se konala 25. července 2007, schválil následující závěrečná doporučení.

A. Úvod

2. Výbor vítá předložení druhé periodické zprávy České republiky, která obsahuje podrobné právní a faktické informace, a užitečně se odvolává na předchozí závěrečná doporučení. Výbor také vítá písemné odpovědi na seznam otázek určených k projednání, což usnadnilo dialog s Výborem. Výbor si cení přítomnosti delegace složené z odborníků v různých oborech týkajících se Paktu a vážnosti jejich ústních a písemných odpovědí.

B. Pozitivní hlediska

3. Výbor poznamenává, že Česká republika přistoupila v roce 2006 k Opčnímu protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, který by měl zajistit lepší dodržování článku 7 Paktu.
4. Výbor vítá změnu Ústavy přijatou v roce 2002, kterou byla přiznána nadřazenost všem mezinárodním smlouvám schváleným Parlamentem.
5. Výbor bere na vědomí pokrok, který byl učiněn při potírání domácího násilí, včetně přijetí zákona č. 91/2004 Sb., který kriminalizuje „týrání osoby žijící ve společné domácnosti“, a zákona č. 135/2006 Sb., který zavádí novou instituci na ochranu obětí domácího násilí.
6. Výbor vítá přijetí závazného pokynu o policejních celách, který byl vydán policejním prezidentem pod č. 42/2007.

C. Hlavní témata zájmu a doporučení

7. Výbor vyjadřuje obavu nad restriktivní interpretací Opčního protokolu a Paktu ze strany ČR a konstatuje, že Česká republika neplní závazky z nich plynoucí. Česká republika má značné problémy při provádění stanovisek Výboru, včetně mnoha případů vyplývajících ze zákona č. 87/1991 Sb., které se týkají restituce majetku nebo odškodnění osob, které byly nuceny uprchnout z České republiky a přijmout národnost země útočiště. Výbor připomíná, že schválením Opčního protokolu uznává Česká republika oprávnění Výboru přijímat a prověřovat stížnosti od osob, které spadají do jurisdikce České republiky.

Výbor naléhá na Českou republiku, aby realizovala všechna jeho stanoviska, včetně těch, která vyplývají ze zákona č. 87/1991 Sb., a aby dotčeným osobám navrátila majetek nebo je jinak odškodnila.

8. Výbor je znepokojen v souvislosti s tvrzeními, i když jsou nepodložená, že česká letiště byla využívána jako přepravní místa pro lety s vydáním osob do zemí, kde tito lidé riskují, že budou vystaveni mučení nebo špatnému zacházení, a bere na vědomí, že Česká republika popírá, že by jí tyto případy byly známy (články 2, 7 a 14).

Česká republika by měla prověřit tvrzení týkající se případů tranzitu přes česká letiště, pokud jde o tyto lety, a zavést kontrolní systém, který by zajišťoval, že její letiště nebudou k těmto účelům využívána.

9. Výbor lituje přetrvávajících hlášení o nesprávném postupu policie, především vůči Romům a ostatním ohroženým skupinám, a to zejména při zatýkání a zadržování, a lituje také skutečnosti, že Česká republika nezřídila nezávislý orgán s pravomocí přijímat a prověřovat veškeré stížnosti na použití nepřiměřené síly a další zneužívání pravomoci policie, jak bylo doporučeno v předchozích závěrečných doporučeních Výboru. Výbor poznamenává, že tato opomenutí by mohla de facto přispět k beztrestnosti policistů, kteří jsou zapleteni do porušování lidských práv. (články 2, 7, 9 a 26)

Česká republika by měla přijmout rázná opatření k odstranění všech forem špatného policejního zacházení a především:

a) zavést mechanismus na prošetřování stížností týkajících se kroků orgánů činných v trestním řízení, který bude zcela nezávislý na ministerstvu vnitra, jak bylo doporučeno Radou vlády ČR pro lidská práva v roce 2006;

b) zahájit disciplinární a trestní řízení proti domnělým pachatelům a poskytnout odškodnění obětem a

c) zajistit školení pro policejní sbor s ohledem na trestní povahu použití nepřiměřené síly.

10. Výbor bere se znepokojením na vědomí, že romské a jiné ženy byly podrobeny sterilizaci bez jejich souhlasu a že příslušná doporučení zprávy ombudsmana z roku 2005 nebyla provedena. Výbor lituje především volnosti v konání, která byla v této souvislosti dána lékařům, a skutečnosti, že nebylo proti pachatelům zahájeno žádné trestní řízení. Výbor je také znepokojen tím, že nebyl zřízen kompenzační mechanismus a oběti nedostaly žádné odškodnění (články 2, 3, 7 a 26).

Česká republika by měla:

a) realizovat doporučení uvedená ve zprávě ombudsmana z roku 2005;

b) zajistit pro pracovníky ve zdravotnictví a sociální pracovníky povinné školení o lidských právech pacientů;

c) přiznat obětem odškodnění a poskytnout jim pomoc, včetně právní pomoci těm obětem, které hodlají uplatnit nárok před soudem;

d) zahájit trestní řízení proti domnělým pachatelům;

e) ve všech budoucích případech sterilizace zajistit zcela informovaný souhlas a přijmout nezbytná opatření k zabránění nedobrovolné nebo vynucené sterilizace v budoucnosti, včetně písemných formulářů k tomuto souhlasu vytištěných v romském jazyce a s vysvětlením povahy plánovaného lékařského zákroku kompetentní osobou v jazyce pacienta.

11. Výbor bere se znepokojením na vědomí, že nebyl učiněn žádný významný pokrok v souvislosti s nízkou účastí žen v politickém životě. Výbor připomíná, že obecné povědomí o ženských právech není dostatečné k tomu, aby zajistilo stejná práva mužů a žen v souladu s Paktu. (články 3, 25 a 26)

Česká republika by měla přijmout rázná, pozitivní a koordinovaná opatření v souladu s články 3 a 26 ke zvýšení účasti žen ve veřejném sektoru.

12. Výbor si cení úsilí České republiky v souvislosti s odhalováním nezákonného obchodování a komerčního sexuálního zneužívání žen a dětí a v boji proti nim, je však tímto fenoménem a neexistencí koordinovaného systému reakce stále znepokojen (články 3, 8, 24 a 26).

Česká republika by měla pokračovat v prosazování svých opatření v souvislosti s bojem proti nezákonnému obchodování a komerčnímu sexuálnímu zneužívání žen a dětí zavedením koordinovaného systému reakce a stíháním a trestáním pachatelů. Měly by také být zřízeny programy prevence a rehabilitace pro oběti.

13. Výbor vyjadřuje politování nad přetrvávajícím používáním uzavřených zadržovacích lůžek (klecí/klecových postelí) jako prostředku k zadržení psychiatrických pacientů a nad tím, že Česká republika vyjádřila záměr nepřestat zcela s používáním těchto síťových lůžek. Výbor připomíná, že tyto praktiky jsou považovány za nehumánní a degradující zacházení s pacienty umístěnými v psychiatrických a podobných ústavech (články 7, 9 a 10).

Česká republika by měla přijmout rázná opatření na odstranění používání těchto uzavřených zadržovacích lůžek v psychiatrických a podobných ústavech. Měly by být zavedeny kontrolní systémy, které budou brát v úvahu Zásady Spojených národů týkající se ochrany duševně nemocných osob a zlepšení péče o duševně nemocné pacienty. Česká republika by měla zajistit, aby důstojnost a lidská práva každého pacienta umístěného v psychiatrických a podobných ústavech byla respektována.

14. Výbor vyjadřuje obavy nad tím, že umístování do psychiatrických léčeben může vycházet z pouhých „příznaků duševní nemoci“. Lituje, že soudy prováděná přezkoumání přijímání do psychiatrických léčeben neberou dostatečný ohled na názory pacienta a že opatrovnictví je někdy svěřeno zmocněnci, který se s pacientem nesetkává (články 9 a 16).

Česká republika by měla zajistit, aby nedocházelo k zadržování v psychiatrických léčebnách, které je z lékařského hlediska zbytečné, aby všechny osoby úplně nebo částečně zbavené právní způsobilosti byly umístěny do opatrovnictví, které skutečně zastupuje a hájí přání a zájmy těchto osob, a aby v každém jednotlivém případě byla prováděna účinná soudní kontrola legálnosti přijetí a držení těchto osob ve zdravotních ústavech.

15. Výbor s politováním bere na vědomí, že podle paragrafu 125 zákona o pobytu cizinců může být cizinec mladší 18 let a čekající na deportaci zadržen až na dobu 90 dnů (články 10 a 24).

Česká republika by měla snížit dobu zadržení pro cizince mladší 18 let a čekající na deportaci a měla by tak vzít v úvahu svůj závazek vyplývající z článku 24 Paktu přijmout opatření na ochranu dětí bez jakékoliv diskriminace.

16. Výbor lituje, že Česká republika doposud nepřijala antidiskriminační zákon. Zůstává znepokojen skutečností, že navzdory přijetí příslušných programů diskriminace vůči Romům v praxi nadále přetrvává, a to i v oblastech práce, přístupu k zaměstnání, zdravotní péče a vzdělávání. Výbor je znepokojen jak diskriminací, které musí Romové čelit při přístupu k bydlení, tak přetrvávajícím diskriminačním vystěhováváním a pokračující existencí faktických „ghett“ (články 2, 26 a 27).

Česká republika by měla přijmout účinná opatření pro boj s diskriminací. Měla by především:

a) přijmout jednotnou antidiskriminační legislativu, která bude zaručovat účinnou ochranu pro oběti rasové a podobné diskriminace ve všech oblastech a příslušných politikách a programech;

b) poskytovat obětem diskriminace právní pomoc;

c) zavést účinné monitorovací mechanismy a přijmout ukazatele a kritéria pro stanovení, zda bylo příslušných antidiskriminačních cílů dosaženo;

d) zajistit doplňující vzdělávání pro Romy, které by je vybavilo pro vhodné zaměstnání a které by podporovalo pracovní příležitosti;

e) zabránit neodůvodněnému vystěhovávání a vyloučení romské komunity v oblasti bydlení;

f) vést veřejné informační kampaně na potlačení předsudků vůči Romům.

17. Výbor si cení zrušení „zvláštních škol“, zůstává však znepokojen skutečností, že neúměrně velký počet romských dětí dochází do tříd s takovými osnovami, které nedostatečnou měrou odrážejí kulturní identitu romských dětí a zvláštní potíže, kterým tyto děti čelí. Výbor je také znepokojen zprávami, že neúměrně vysoký počet romských dětí je odejmut od svých rodin a je umístěn v ústavech sociální péče (články 24, 26 a 27).

Česká republika by měla posoudit zvláštní vzdělávací potřeby Romů, a to s přihlédnutím k jejich kulturní identitě, a vyvinout programy zaměřené na ukončení odloučení Romů ve školách. Česká republika by měla dále zajistit, aby romské děti nebyly zbaveny svého práva na rodinný život.

18. Výbor je znepokojen zprávami, že cizí státní příslušníci žijící v České republice trpí diskriminací, čelí široké řadě problémů, pokud jde o jejich začlenění do české společnosti, a často nemají dostatečné informace o svých právech (článek 26).

Česká republika by měla zavést mechanismy na odstranění překážek praktickému požívání práv, která jsou cizím státním příslušníkům žijícím v České republice zaručena Paktem. Měla by v souladu s Paktem přijmout účinná opatření na podporu rovnoprávného postavení cizích státních příslušníků a občanů České republiky, včetně poskytování informací cizím státním příslušníkům o právech a službách, jež jsou oprávněni využívat, a to v jazyce, kterému rozumí.

19. Výbor lituje, že Česká republika nemá rámec ani program na zvýšení povědomí o s Paktu a Opčním protokolu mezi obyvateli. (článek 2)

Česká republika by měla zvážit přijetí komplexního akčního plánu vzdělávání v oblasti lidských práv, včetně školení pro veřejné činitele, učitele, soudce, právníky a policisty o právech, která jsou zaručena na základě Paktu a Opčního protokolu.

20. Výbor stanovuje datum 1. srpna 2011 jako datum pro předložení třetí periodické zprávy České republiky. Požaduje, aby druhá periodická zpráva České republiky a uvedená závěrečná doporučení byla rozšířena jak mezi širokou veřejnost tak mezi soudní, zákonodárné a správní orgány.

Výtisky těchto dokumentů by měly být distribuovány do univerzit, veřejných knihoven, parlamentní knihovny a všech ostatních příslušných míst. Výbor také požaduje, aby třetí periodická zpráva a tato závěrečná doporučení byla distribuována občanské společnosti a nevládním organizacím, které v zemi působí. Bylo by vhodné distribuovat shrnutí této zprávy a závěrečná doporučení mezi romskou komunitu v romštině.

21. V souladu s pravidlem č. 71, odstavec 5 jednacího řádu Výboru by měla Česká republika do jednoho roku předložit informace o pokračování realizace doporučení Výboru ve výše uvedených odstavcích 9, 14 a 16. Výbor požaduje, aby Česká republika zahrnula do své další periodické zprávy informaci o svých zbylých doporučeních a o provádění Paktu jako celku.